

נעשה אדם

שבת - זכר ליציאת מצרים

סדר קידוש לליל שבת

כְּרוֹךְ אֶתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וּרְצָה בָּנוּ. וְשִׁבֶּת קִדְּשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן הַנִּחְלָלָנוּ. וּכְרוֹן לַמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. כִּי הוּא יוֹם תַּחֲלָה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ וְכִר לַיְצִיאת מִצְרַיִם. כִּי בְּנוּ בַחֲרִית וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים וְשִׁבֶּת קִדְּשֶׁךָ בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן הַנִּחְלָתָנוּ: כְּרוֹךְ אֶתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

Blessed are You, Hashem, our G-d, King of the universe, who has sanctified us with His commandments, took pleasure in us, and with love and favour gave us His holy Sabbath as a heritage, a remembrance of creation. For that day is the prologue to the holy convocations, a memorial of the Exodus of Egypt. For us did You choose and us did You sanctify from all the nations. And Your holy Sabbath, with love and favour did You give us a heritage. Blessed are You, Hashem, Who sanctifies the Sabbath.

במדבר כ"ג:כ"ב

א-ל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעָפֶת רֶאֱם לֹו:

G-d has brought them out of Egypt with the strength of His loftiness.

אור חיים שם

א-ל-מוציאים ממצרים אמר מוציאים, ולא הוציאים, הגם שרבותינו ז"ל אמרו (שם לח) דאפיק משמע והוכיחו מכאן, אף על פי כן יותר משמע לשון עבר. אם היה אומר הוציאים:

ונראה על דרך אומרם ז"ל (פסחים קטז): בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, על כן אמרו יודעי פנימיות התורה, כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה, ונוספים בעם בני ישראל, והיא ההבחנה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומרו אל מוציאם, כי לא יציאה ראשונה לבד, אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנזכר:

דברים ה':י"ב-ט"ו

שְׂמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כְּאִשֶּׁר צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ: שִׁשִּׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂית כָּל מְלֹאכֶתְךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לָהּ אֲלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְשׂוֹרְךָ וְזֹמֹרְךָ וְכָל בְּהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמִעַן יָנוּחַ עִבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כַּמּוֹרֶ: וּזְכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצֵאֲךָ מִשָּׁם ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה עַל כֵּן צִוָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת:

Keep the Sabbath day to sanctify it, as Hashem your G-d commanded you. Six days may you work, and perform all your labour, but the seventh day is a Sabbath to Hashem your G-d; you shall perform no labour, neither you, your son, your daughter, your manservant, your maidservant, your ox, your donkey, any of your livestock, nor the stranger who is within your cities, in order that your manservant and your maidservant may rest like you. And you shall remember that you were a slave in the land of Egypt, and that Hashem your G-d took you out from there with a strong hand and with an outstretched arm; therefore, Hashem, your G-d, commanded you to observe the Sabbath day.

אבן עזרא דברים ה'י"ד

למען ינוח – הוסיף לבאר טעם ענדן ואמתן זוכרת כי ענד היית והניח ענדן על כן נאך ה' אלחיד לעשות כן ביום השבת והטעם למנוח' הענד וי"א כי הענד לא ינוח והנה השם הוסיף מענדות ואן שטנוח למען תזכור כי היית ענד ובאוי כנד כאשר נאך כאשר פירשתי:

The Torah provides additional explanation why your servants [must refrain from labour on Shabbat] to remember that you were servants and were released from servitude, therefore, Hashem commanded you to do the same on Shabbat and this is the reason for giving the servant rest.

שמות ב':י"א

וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיָּגְדַל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסַבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו:
Now it came to pass in those days that Moses grew up and went out to his brothers and looked at their burdens, and he saw an Egyptian man striking a Hebrew man of his brothers.

שמות רבה א':כ"ח

וירא בסבלותם ראה שאין להם מנוחה הלך ואמר לפרעה מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת ואלו עבדיך אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים אמר לו לך ועשה להן כמו שתאמר הלך משה ותקן להם את יום השבת לנוח

מורה נבוכים ב':ל"א

וזה אמת, כי העלול במאמר הראשון הוא כבוד היום והגדילו כמ"ש, על כן ברח ה' את יום השבת ויקדשהו, זהו העלול הנמשך לעלת כי ששת ימים וגו'. אמנם תתו לנו תורת השבת וצוותו אותנו לשומרו הוא עלול נמשך לעלת היותנו עבדים במצרים, אשר לא היינו עובדים ברצוננו ובעת שחפצנו ולא היינו יכולים לשבות, וצונו בתורת השביתה והמנוחה לקבץ ב' הענינים, האמנת דעת אמת, והוא חדוש העולם המורה על מציאות השם בתחלת המחשבה ובעיון הקל, וזכור חסדי השם עלינו, בהניחנו מתחת סבלות מצרים.

This difference can easily be explained. In the former, the cause of the honour and distinction of the day is given: "Therefore Hashem blessed the day of the Sabbath and sanctified it", and the cause for this is, "For in six days," etc. But the fact that G-d has given us the law of the Sabbath and commanded us to keep it, as the consequence of our having been slaves; for then our work did not depend on our will, nor could we choose the time for it; and we could not rest. Thus G-d commanded us to abstain from work on the Sabbath, and to rest, for two purposes; namely, (1) That we might confirm the true theory, that of the Creation, which at once and clearly leads to the theory of the existence of G-d. (2) That we might remember how kind G-d has been in freeing us from the burden of the Egyptians.

רמב"ן שם

והראוי יותר לומר כי בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלו קדמון מחדש חפץ ויכול כאשר פירשתי בדבור הראשון (שם שם ב), על כן אמר בכאן אם יעלה בלבך ספק על השבת המורה על החדוש והחפץ והיכולת תזכור מה שראו עיניך ביציאת מצרים שהיא לך לראיה ולזכור הנה השבת זכר ליציאת מצרים, ויציאת מצרים זכר לשבת כי יזכרו בו ויאמרו השם הוא מחדש בכל אותות ומופתים ועושה בכל כרצונו, כי הוא אשר ברא הכל במעשה בראשית, וזה טעם על כן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת והנה לא פירש כאן טעם השביתה כי ששת ימים עשה ה' וגו', שכבר הוזכר זה פעמים רבות בתורה, אבל אמר בקצרה "ויום השביעי שבת לה' אלקיך" שהוא יתברך שבת בו וינפש, ובאר להם כי מציאת מצרים ידעו שהוא אמר והיה העולם ושבת ממנו ועל דרך האמת נוכל עוד להוסיף בזה כי הדבור הזה בשמור ליראה את השם הנכבד והנורא, ועל כן יצונו שנזכור את היד החזקה והזרוע הנטויה שראינו ביציאת מצרים, וממנו לנו היראה כמו שאמר (שם יד לא) וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה', ועל כן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת, שתהא כנסת ישראל בת זוגו לשבת כנרמז בדברי רבותינו (ב"ר יא ט), והמשכיל יבין:

It is most preferred to explain that since the Exodus from Egypt confirms an eternal G-d who creates, wills and produces, as I explained in the first commandment. For this reason, it states here that if doubt should arise in your heart regarding Shabbat which confirms (the ability to) create, will and produce, you should remember what your eyes saw at the Exodus from Egypt as it is a proof and a remembrance. Behold, Shabbat is a remembrance for the Exodus from Egypt and the Exodus from Egypt is a remembrance for Shabbat because [people] will remember it and say that G-d creates all of the signs and wonders and does as He wills because He is the one who created everything during the creation of the world and this is the meaning of "For this reason, G-d commanded you to observe the day of Shabbat.

רמב"ן שמות י"ג:ט"ז

ולטוטפות בין עיניך אין למלה הזאת משפחה ידועה, אבל בעלי הלשון יחשבו ליחס אותה אל לשון והטף אל דרום (יחזקאל כא ב), ועלימו תטוף מלתי (איוב כט כב), ענין מושאל מן והטיפו ההרים עסיס (עמוס ט יג), יאמר שתעשה מציאת מצרים על ידך אות ובין עיניך דבור, יזל כטל על שומעיו אבל רבותינו יקראו הדבר המונח בראש "טוטפות" כמו שאמרו (שבת נז:): לא בטוטפת ולא בסנבוטין, ואמר רבי אבהו (שם) אי זהו טוטפת המקפת מאזן לאזן, והם בעלי הלשון שמדברים בו ויודעים אותו ומהם ראוי לקבלו ואמר "טוטפות" ולא אמר "טוטפת" בעבור שהם בתים רבים כאשר קבלנו צורתם מן האבות הקדושים שראו הנביאים והקדמונים עושים כן עד משה רבינו: והנה שורש המצוה הזאת שנניח כתב יציאת מצרים על היד ועל הראש כנגד הלב והמוח שהם משכנות המחשבה והנה נכתוב פרשת קדש והיה כי יביאך בטוטפות מפני המצוה הזאת שנצטוונו בהם לעשות יציאת מצרים טוטפות

בין עינינו, ובפרשת שמע והיה אם שמוע נצטוונו שנעשה המצות גם כן טוטפות, דכתיב (דברים ו' ו') והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, והיו לטוטפות בין עיניך, ולכך אנו כותבים גם שתי הפרשיות ההן לטוטפות שהם מצות הייחוד וזכרון כל המצות ועונשן ושכרן וכל השרש באמונה ואמר בשל יד והיה לך לאות על ידכה, ודרשו בו (מנחות לו:) שהוא שמאל שהלב נוטה לו:

ועל דרך האמת מה שאמר הכתוב בעבור זה עשה ה' לי, כי כמו זה א-לי ואנוהו (להלן טו ב), יאמר כי בעבור שמו וכבודו עשה עמנו והוציאנו ממצרים, והיה זה לך לאות על זרוע עזך, כטעם כי תפארת עזמו אתה (תהלים פט יח) והנה האות כאות המילה והשבת ובעבור שהכל בכלל הוא האות על היד העתיקו אבותינו ממש מפי הגבורה שיהיה בית אחד כענין שאמר הכתוב אחותי כלה (שה"ש ה א), בעבור שהיא מתאחדת וכלולה מל"ב נתיבות, וכתוב שמאלו תחת לראשי (שם ב ו):

ואמר ולזכרון בין עיניך, שיונחו במקום הזכרון בין העינים שהוא ראשית המוח, והוא תחלת הזכרון ומעמד הצורות אחרי הפרדן מלפניו, והם מקיפים את כל הראש ברצועותיהם, והקשר שהוא על אחרית המוח המשמר הזכירה ולשון "בין עיניך", שיהיו באמצעות הראש לא מצד אחד, או ששם שרשי העינים ומשם יהיה הראות וכן ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, ולפרש זה חזר ואמר "ולטוטפות" לבאר שאין המצוה בין העינים למטה, אבל בגובה הראש מונחים שם כטוטפות ואמר לשון רבים שהם בתים רבים כאשר קבלנו:

ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות - הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים עג יא), ומהם שידו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו עזב ה' את הארץ וכאשר ירצה האלקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת הנבואה, כי ידבר האלקים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כלה:

ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (לעיל ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם ואמר (שם ט כט) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה: ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (לעיל ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם ואמר (שם ט כט) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה: ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ (לעיל יב טו) ובעזיבת הפסח (במדבר ט יג), והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושזכיר זה בפינו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ושנעשה סכה בכל שנה:

וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים - והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלקים כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בעיניה כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו:

ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמורות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלקיו, וכוונת כל המצות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמצאים ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו, וזו כוונתם במה שאמרו ז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א) ויקראו אל אלקים בחזקה (יונה ג ח), מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול, חציפא נצח לבישה (עי' ערוך ערך חצף):

ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריחנו ענשו, הכל בגזרת עליון כאשר הזכרתי כבר (בראשית יז א, ולעיל ו ב) ויתפרסמו הנסים הנסתרים בעיני הרבים כאשר יבא ביעודי התורה בענין הברכות והקלות, כמו שאמר הכתוב (דברים כט יג כד) ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותם, שיתפרסם הדבר לכל האומות שהוא מאת ה' בעונשם ואמר בקיום וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ועוד אפרש זה בעזרת השם (ויקרא כו יא):

ישעיה נ"ז:ד'-ז'

כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחזרו באשר זופצתי ומוזיקים בביתתי: ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת: ובני הנזכר הנלויים על ה' לשירתו ולא־הבה את שם ה' להיות לו לעבדים כל עמר שבת מוזקלו ומוזיקים בביתתי: והביאותים אל הר קדשי ושמחותים בבית תפילתי עולתיהם וזבוחיהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים:

For so says Hashem to the eunuchs who will keep My Sabbaths and will choose what I desire and hold fast to My covenant. "I will give them in My house and in My walls a place and a name, better than sons and daughters; an everlasting name I will give him, which will not be discontinued. And the foreigners who join with Hashem to serve Him and to love the name of Hashem, to be His servants, everyone who observes the Sabbath from profaning it and who holds fast to My covenant. I will bring them to My holy mount, and I will cause them to rejoice in My house of prayer, their burnt offerings and their sacrifices shall be acceptable upon My altar, for My house shall be called a house of prayer for all peoples.

גמ' שבת קיח:

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה [כדור] אנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו אמר רב יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון שנאמר ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט וכתוב בתריה ויבא עמלק אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנאמר כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו'

R. Chiyya b. Abba said in R. Yochanan's name: He who observes the Sabbath according to its laws, even if he practises idolatry like the generation of Enosh, is forgiven, for it is said, Blessed is Enosh that does this ... [that keeps the Sabbath *mechallelo* from profaning it]: read not *mehallelo* but *machul lo* [he is forgiven].

Rav Judah said in Rav's name: Had Israel kept the first Sabbath, no nation or tongue would have enjoyed dominion over them, for it is said, And it came to pass on the seventh day, that there went out some of the people for to gather; which is followed by, Then came Amalek. R. Yochanan said in the name of R. Shimon b. Yochai: If Israel were to keep two Sabbaths according to its laws, they would be redeemed immediately, for it is said, So says Hashem of the eunuch that keep my Sabbaths, which is followed by, even them will I bring to my holy mountain, etc.

דברים ט"ז:

לא תאכל עליו זמין שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני כי בזמן יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום יצאתך מארץ מצרים כל ימי זמין:

You shall not eat leaven with it; for seven days you shall eat with it matzoth, the bread of affliction, for in haste you went out of the land of Egypt, so that you shall remember the day when you went out of the land of Egypt all the days of your life.

רמב"ן במדבר כ"ח:ב'

ועל דרך האמת ירמוז להם עוד ויאמר את קרבני לחמי לאשי, של אשי, תשמרו ותזהרו שתקריבוהו לי לשמי במועדו, ואמרת להם עוד, זה האשה אשר תקריבו לה', שיהיה הקרבן מתקרב אין במוספי השבת חטאת כאשר כל המוספין, מפני שכנסת ישראל בת זוגו והכל שלום, והמשכיל יבין וכן הזכיר (בפסוק טז) ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה', שיעשו קרבן הפסח, להזהיר עליו עם שאר קרבנות חג המצות וקצר בו להזכיר שמו בלבד, שכבר ביאר את דינו ככל חקותיו וככל משפטיו:

נתיבות שלום ח"ב עמ' פ"ז

והנה כמו שבכללות העולם נתן הקב"ה את ב' הבחינות הללו של שבת. כך בפרטות העולם זה שייך לכל יחיד. בחינת זכרון למעשה בראשית היא מה שיהודי מחדש בשבת לגמרי, ולא רק שעושה תשובה אלא מתחדש להיות כבריה חדשה. שזהו הטעם שהקב"ה עשה את סדר הבריאה כך שתתחדש בכל שבת ושבת ולא שיהיה קיום הבריאה רצוף בהמשך אחד, כדי ליתן כח ליהודי להתחדש בשבת. וכמו שיש בכל יום כח של התחדשות מכח שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ישנה ההתחדשות הכללית של שבת, שנהיית בו בראיה חדשה, ומכאן יכול יהודי להתחדש לבריה חדשה. ובוזה י"ל מאחז"ל כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עבד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, דמקשים בזה מאי טעמא מוחלין לו על חטא ע"ז שהוא החטא החמור ביותר. אלא הביאור הוא כי בשבת נהפך יהודי לאדם חדש לגמרי, וכלשון הרמב"ם על בעל תשובה, משנה שמו כלומר כי אחר הוא ואינו זה שחטא. ולכן לא

נזכר כאן כלל שהעובד ע"ז צריך לעשות תשובה, אלא בעצם הדבר ששומר שבת כהלכתה כבר מוחלין לו. כי בחינתה יותר גבוהה מתשובה שמכח השבת נהפך לאדם חדש לגמרי. ועפ"ז י"ל מה שהקשה הרמב"ן מדוע אין בשבת שעיר לחטאת כבכל המוספין. כי עצם השבת היא התחדשות הבריאה ועד שאחר הוא אינו זה שחטא, ע"כ אין צורך להקריב בו שעיר לחטאת.

וכמו כן ענין זכר לציאת מצרים, שהשבת מביאה גאולה לכל יחיד ויחיד בעולמו הפרטי שאם בכל ששת ימי החול שהוא שרוי בגלות, דמשמעותה של גלות היא מה שיהודי מרגיש עצמו רחוק מהשי"ת, אך בשבת שבה יהודי חוזר ומתקרב להשי"ת ה"ז בחינת גאולה ויציאת מצרים. וזהו מה שנאמר בלוחות השניות שמור את יום השבת לקדשו וגו' וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויציאתך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה על כן צוה ה' לעשות את יום השבת, היינו שתדע ותזכור כי בכל שבת יש את בחינת יציאת מצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה ויציאתך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה, וכך כל שבת מביא גאולה לעולם, וזהו מה דכתיב **וזכרת** כי עבד היית וגו' שהוא ציווי על יהודי שמחויב לזכור ולדעת שבכל שבת מתחדש ענין יציאת מצרים. ואין זה זיכרון גרידא אלא מעיצומה של עבודת השבת, שיהודי יתעלה מהמצב השפל והירוד שנמצא בו לחירות עולם. וכמאמר מוהרשד"י זי"ע אהא דשבת היא זכר ליציאת מצרים, שעל יהודי לזכור שעליו לצאת ממצרים בכח קדושת השבת המביאה גאולה לעולם.